

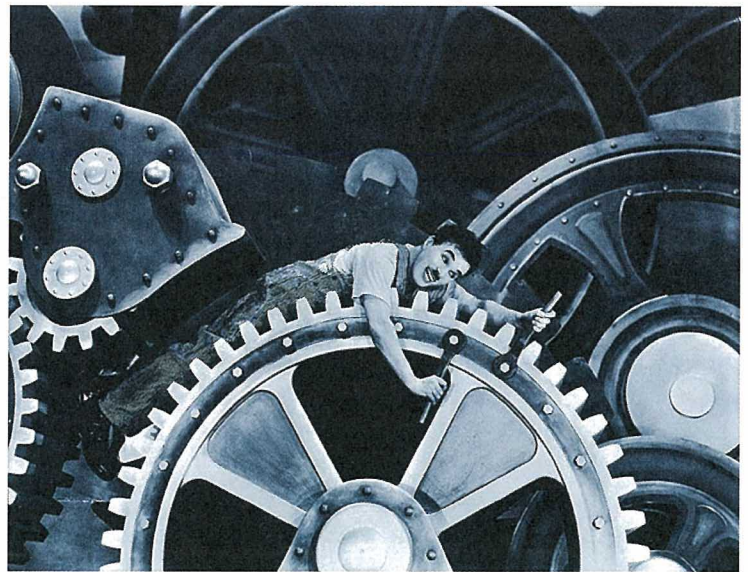


Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativimmat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

1. Keskiajan Itämerta on kutsuttu ”Pohjolan Välimereksi”. Pohdi väitteen osuvuutta.
2. Miksi siirtolaisuus Euroopasta lisääntyi 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa, ja mitä vaikutuksia sillä oli lähtö- ja kohtemaissaan?
3. Miten demokratiaa toteutettiin antiikin aikana, ja mitä ongelmallisia piirteitä antiikin demokratiassa oli?
4. Alla on kaksi kuvaa, Imatran Voiman sähköverkon rakentaja 1920-luvun lopulta sekä kohta Charles Chaplinin elokuvasta *Nykyaika* (1936).
  - a) Vertaile kuvien välittämää näkemystä yksilön suhteesta tekniseen kehitykseen. (2 p.)
  - b) Miten teknologian kehitys on muuttanut eurooppalaisen ihmisen arkielämää 1920-luvulta nykypäivään? (4 p.)



Jaana Iso-Markku ja Sirpa Kähkönen,  
*Valoa ja varjoa. 90 kuvaa Suomesta* (2007)



Harvard Film Archive, [hcl.harvard.edu](http://hcl.harvard.edu)  
(3.4.2008)

5. Oheinen lainaus on vuodelta 1932; Italian diktaattori Benito Mussolini kuvaa siinä fasismin periaatteita ja hallituksensa toimintaa. Pohdi lainauksen pohjalta
- fasismin tyypillisiä piirteitä ja
  - miksi Italian fasistit ja Saksan kansallissosialistit pääsivät valtaan ja onnistuivat säilyttämään asemansa maailmansotien välisenä aikana.

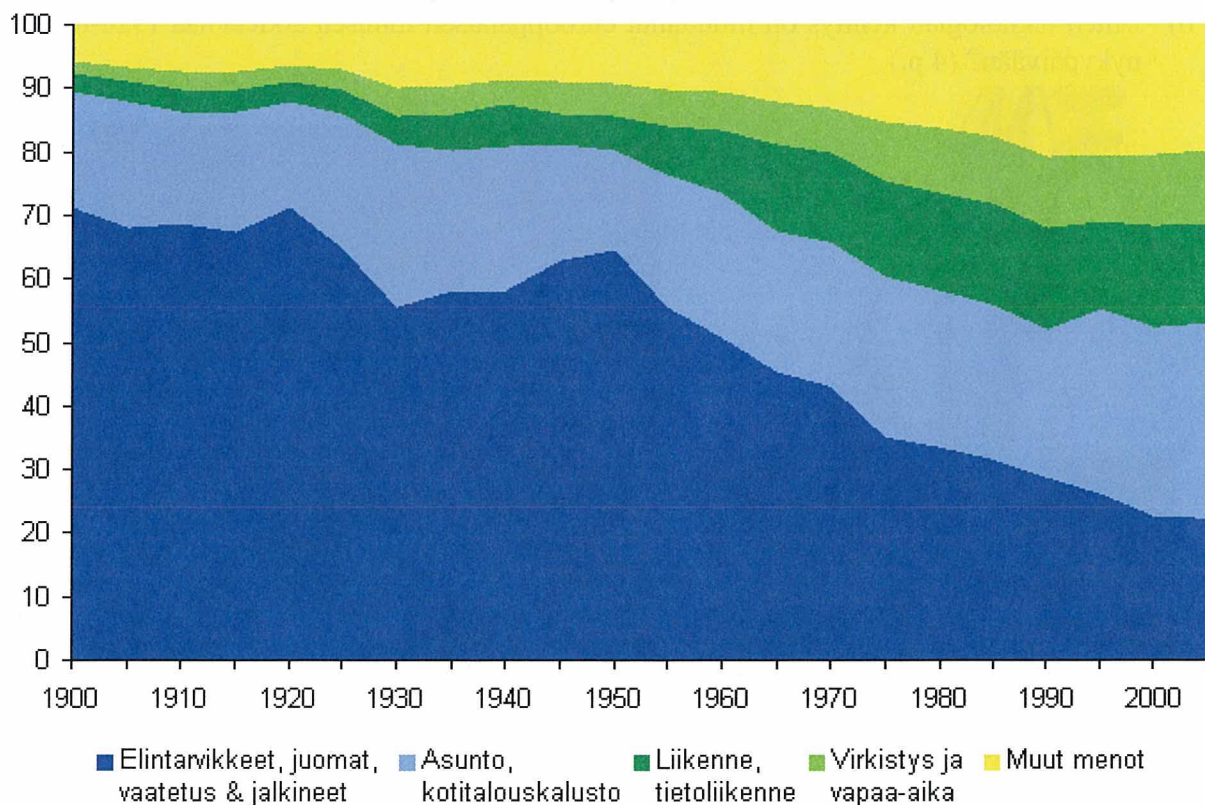
*”Fasismille maailmanvalloituksen henki – kansakuntien pyrkimys laajentua – on elinvoiman osoitus (...) Fasismiin oppi vastaa parhaiten sellaisen kansan tavoitteisiin ja tuntemuksiin kuin italialaiset, jotka oltuaan vuosisatoja muukalaisten orjuuttamina nyt nostavat jälleen päänsä maailman edessä. Mutta maailmanvallan rakentaminen vaatii kuria, voimien keskittämistä, velvollisuudentuntoa sekä valmiutta uhrauksiin. Tämä selittää hallituksen monet käytännön toimet ja [sen] tarpeellisen ankaruuden niitä kohtaan, jotka vastustavat tätä spontaania ja vääjäämätöntä 1900-luvun Italian liikevirtaa ja ajavat aikansa eläneiden 1800-luvun ideologioiden asiaa –.”*

(käännös)

Benito Mussolini, Fascismo (*Enciclopedia Italiana*, 1932)

6. Oheinen kuvio kertoo kulutuksen muutoksesta Suomessa vuosina 1900–2005; diagrammi osoittaa eri kulutusmenoryhmien prosentiosuuden koko yksityisestä kulutuksesta.
- Mitä muutoksia kulutusrakenteessa on tapahtunut? (2 p.)
  - Miten kuvion osoittamat keskeiset muutokset voidaan selittää? (4 p.)

**Kulutusmenoryhmien osuus yksityisestä kulutuksesta 1900–2005**



Lähde: Tilastokeskus

Kohta ”Muut menot” sisältää mm. koulutus- ja terveydenhuoltomenot sekä ravintola- ja majoituspalvelut.

7. Missä määrin Suomella oli erityisasema Ruotsin valtakunnassa? Tarkastele kysymystä eri kannoilta.
8. Selosta, millaisia muotoja kansallisuusaate on saanut ja millaisia vaikutuksia sillä on ollut valitsemallasi Euroopan ulkopuolisella alueella 1800- ja 1900-luvuilla.
- +9. Ohessa on kaksi lainausta, jotka käsittelevät Yhdysvaltain toimintaa Euroopassa toisen maailmansodan päätyttyä.
- Vertaa George C. Marshallin ja Andrei Ždanovin tulkintoja Yhdysvaltain tarkoitusperistä ja pohdi näiden puheenvuorojen arvoa historiallisena lähteenä. (4 p.)
  - Miten suurvaltasuhteiden kehitys 1940-luvun jälkipuoliskolla ja 1950-luvulla vaikutti Euroopan taloudellisiin ja poliittisiin järjestelyihin? (5 p.)

*”On johdonmukaista, että Yhdysvallat tekee kaiken voitavansa auttaakseen maailman talouden paluuta normaalille terveille pohjalle, jota ilman ei voi olla poliittista vakautta eikä vakaata rauhaa. Toimintamme ei ole suunnattu mitään maata tai poliittista aatetta vaan nälkää, köyhyyttä, epätoivoa ja kaaosta vastaan. Tarkoituksena on elvyttää maailman talous jälleen hyvään kuntoon, jotta sellaiset poliittiset ja sosiaaliset olot voisivat kehittyä, joissa vapaat instituutiot pystyvät elämään (...) Yhdysvaltain roolina on ystävänä auttaa eurooppalaisia laatimaan [talouskehitys]ohjelma ja sitten tukea sitä niin paljon kuin käytännössä voimme.”*

(käännös)

Yhdysvaltain ulkoministeri George C. Marshall Harvardin yliopistossa Yhdysvalloissa 5.6.1947

*”Neuvostososialismin ja uusien demokratioiden saavutukset sekä työväestön ja demokraattisten liikkeiden nousu kaikissa maissa sodan jälkeen on pelästyttänyt Amerikan taantumukselliset, jotka haluavat ’pelastaa’ kapitalistisen järjestelmän kommunismilta (...) Marshallin suunnitelman epämääräiset ja tahallisen varovasti asetellut sanat ovat tosiasiassa salajuoni perustaa ryhmä Yhdysvaltoihin sidottuja valtioita ja jakaa Euroopan valtioille amerikkalaisia luottoja vastineeksi siitä, että nämä luopuvat taloudellisesta ja sitten myös poliittisesta itsenäisyydestään.”*

(käännös)

Neuvostoliittolainen poliitikko Andrei Ždanov Euroopan kommunistipuolueiden yhteistyöjärjestön Kominformin perustamiskokouksessa syyskuussa 1947



+10. Alla olevat tekstit liittyvät Suomen ns. valtiomuototaisteluun 1918–1919.

- a) Miten vetoomuksissa perustellaan maan tulevaa valtiomuotoa? Tarkastele eroja ja yhtäläisyyksiä. (3 p.)
- b) Mitä syitä Friedrich Karlilla oli päätyä kirjeessä esittämäänsä johtopäätökseen? (3 p.)
- c) Miten valtiomuototaistelu ratkesi, ja mitä vaikutuksia taistelulla oli itsenäisyyden alkuvaiheen poliittiselle elämälle? (3 p.)

*”Ainoastaan valitsemalla monarkisen valtiomuodon me voimme niin lujittaa nuoren valtakuntamme asemaa ulospäin kuin vaaranalaisen itsenäisyytemme säilymiselle on välttämätöntä, sen kautta me voimme varmimmin turvata tätä varten tarpeelliset suhteet keskusvaltoihin. (...) Viimeisen vuoden kokemukset ovat todistaneet, että me tarvitsemme lujaa ja itsenäistä hallitusvaltaa, suojaksi yhteiskunnan järjestykselle ja rauhalle – –.”*

Helsingin Sanomissa 14.5.1918 julkaistu kansalaisvetoamus

*”Kansamme tarvitsee lujan hallitusvallan, joka kykenee turvaamaan yhteiskuntajärjestyksen ja kunkin kansalaisen oikeudet. Mutta sellaista valtaa ei käy vaaratta uskomisen kuninkaalle, joka on vieraasta maasta tänne tuotava (...) Meidänkin mielestämme nykyinen valtiollinen oloilamme vaatii läheisiä suhteita Saksan kanssa [mutta] Saksa saattaa ylläpitää yhteyttä yhtä hyvin itsenäisen tasavaltaisen kuin kuningasvaltaisen Suomen kanssa.”*

Helsingin Sanomissa 29.5.1918 julkaistu kansalaisvetoamus

*”Minä pyydän, että Teidän Ylhäisyytenne [herra lähettiläs] tahtois minun nimessäni ilmoittaa Teidän Hallituksellenne seuraavaa, jotta se saattaisi sen Suomen kansan tietoon: Yleisen valtiollisen tilanteen muutos vaikuttaa välttämättömästi Suomeenkin, jonka kansa oli päättänyt uskoa minulle huolenpidon kohtalostaan (...) Käsittäen tämän minä, hetkeäkään empimättä, vapautan [Suomen kansan] viimeksi mainituista velvoituksista [minua kohtaan].”*

Hessenin prinssin Friedrich Karlin kirje Suomen Berliinin-lähettiläälle 14.12.1918  
Juva, Niitemaa ja Tommila (toim.), *Suomen historian dokumentteja 2* (1970)